Hvedholm Historie

Horneland og øerne ud for, var rige på vildt og hørte til de vidtstrakte godser, som kronen besad fra vikingetiden. Horne rundkirke var halvøens fæstning, hvorfra man kunne forsvare Lillebælt mod Venderne.

I 1223 blev kong Valdemar Sejr og kronprinsen under en jagt på Lyø ud for Hvedholm taget til fange af grev Henrik af Schwerin kaldet Sorte Henrik.

Der fulgte en vanskelig tid, hvor landet forblødte med betaling af len enorm løsesum og overdragelse af rettigheder til landene syd for Østersøen, inden kongefamilien blev løsladt. Danmarks tid som stormagt med riger rundt om Østersøen var på en gang forbi.

Hornebogen begyndte år 1225 ved kongens hjemkomst, og er skrevet frem til 1325 af munke i Hardenbergs tjeneste. Den var i mange år juvelen i Hvedholms bibliotek inden lensgreve Preben Bille Brahe forærede den til kongen. Den er landets ældste bevarede bog og udstilles på Nationalmuseet.

Hvedholm nævnes første gang i kong Valdemars jordebog i 1231 som kongsgården Horn, der var 30 mark guld værd. Bogen var landets første matrikel og skattegrundlag.

hvedholm@slotshotel.dk Tlf. 63 60 10 20
Hvedholm Slot 1 , 5660 Faaborg

Lars Jonsen Panter satte sig som drost på Langeland, efter opstanden mod **Christoffer II** i 1332. Efter 8 år uden konge, samlede **Valdemar Atterdag** i 1340 riget, men først i 1430 mageskiftede **Laurids Jonsen Panter** Langeland med kongens Horneland, hvorved kongsgården Hvedholm kom i privat eje. Først 500 år seneres blev gården solgt ud af slægten.
Mette Pedersdatter Present fik gården i 1475 fra sin første mand **Laurens Jensen Panter**, der også ejede Løgismose, og hvis far var dommer under **Margrethe I.**, og hvis farfar var drost Laurids Panter. Hun giftede sig anden gang med **Eiler Hardenberg.**

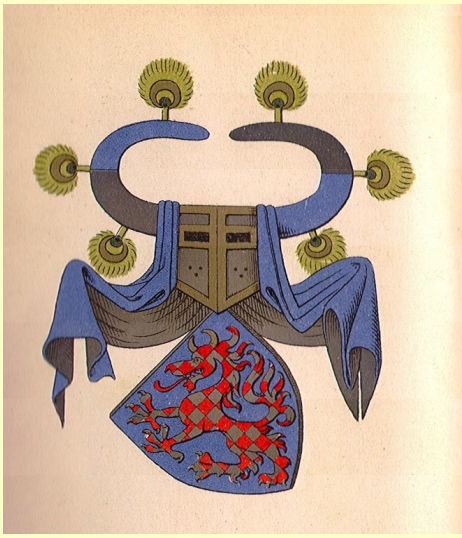
Panter

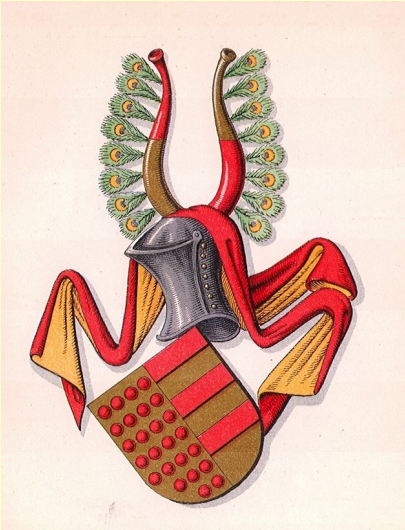
Present

Hardenberg

Eiler Hardenberg's slægt stammer fra Hannover, og kom til Danmark med den holstenske greve Gerhard (den kullede), der blev dræbt i Randers 1340 af Niels Ebbesen.
Sønnesønnen Erik faldt som én af kong Hanse's brynjeklædte ryttere i krigen om Ditmarsken år 1500, hvor danskerne blev skubbet af hestene, og lå hjælpeløse i tunge brynjer oversvømmet marsk mudder ude af stand til at rejse sig.
Hans søn Jacob Hardenberg samlede godserne Arreskov og Sandholt gennem giftermål med Edel Bille, og Holme Kloster, som han købte af kongen. Hans anden hustru Sophie Lykke fortsatte som lensmand efter mandens død. Hun var en af landets få kvindelige lensmænd og tilmed en af de strengeste.

Edel Hardenberg d. 1581

Da bønderne klagede over urimelig behandling skred kongen i 1557 ind og påbød hende at skifte med sine døtre. Derved blev Edel Hardenberg ejer af Hvedholm. Hun giftede sig med **Frands Bille** til Søholm, der havde studeret i Wittenberg ved Luther. Han deltog i Syvårskrigen som viceadmiral under Peder Skram, og faldt under slaget ved Øland i 1563.
Enken Edel styrede gården i tyve år. Da kong Frederik II. var i pengenød, fik hun jorden på Horneland fra det nedlagte Skt. Knuds kloster.

I 1572 skrev niecen Anna Hardenberg, mens hun boede på Hvedholm, et berømt brev, hvor hun hævede forlovelsen med kong Frederik II, og dermed frasagde sig at blive Danmarks dronning.

Bille våben og segl

Sønnen **Erik Bille** havde temperament og kom i 1584 under et skænderi til at spidde sin fætter Jørgen Rud med kåre. Han flygtede til udlandet og kom først hjem, da Ruderne ved kongens mellemkomst havde givet ham lejde og sluttet forlig. Erik betalte blodspenge, og en sum til de fattige, hvorefter han kunne overtage Hvedholm. Han byggede en trefløjet borg i to etager med tre tårne, hvoraf kældrene stadig findes. Mod syd, var der en mur, og vandfyldte voldgrave omkransede borgen.

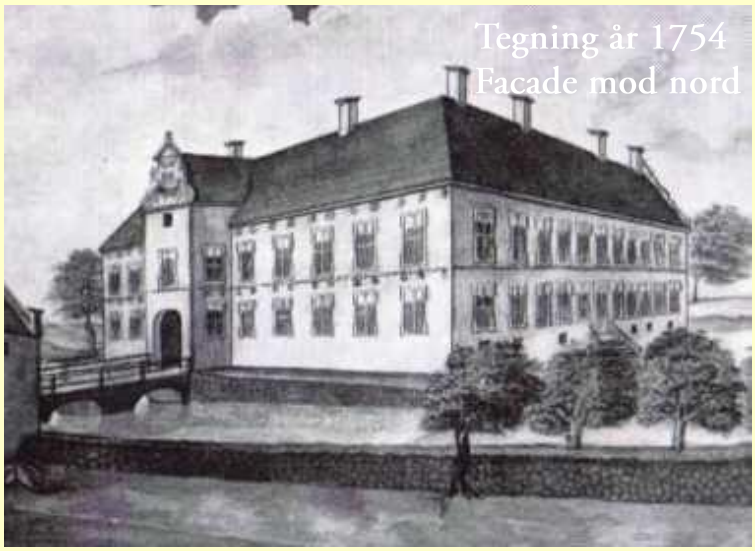

Da han ikke var gift eller havde børn, gik Hvedholm til faster Ingeborg Bille, der var en håndfast og dygtig kvinde, men også grisk, hensynsløs og begærlig efter gods og guld. Hun overlevede mange slægtninge og øgede sin formue ved arv.

I 1588 skrev biskop Jacob Madsen om sit besøg på Hvedholm: "Erik Bildis Gord i sognet Huedholm aff. Brantmur, en skøn Lade Gord fore, brantmur oc tagt met Straatag. 1 lang Husz, sat i Østen met den ene Ende oc i Westen met den anden Enden. 6 Welske Gaule ud mod Norden oc Syden."

I 1608 døde Ingeborg Bille uden arvinger, og Hvedholm gik til en fjern slægtning, **Tønne Brahe**. Han faldt i Kalmar krigen i 1611, kun 20 år gammel. Via farbroderen gik Hvedholm til fætteren **Jørgen Brahe**, der var uddannet i Sorø og på studierejser i udlandet. Han var hofjunker og gesandt hos Christian IV, lensmand på Hagenskov og deltog i flere krige. Han var født på Knudstrup i Skåne og astronomen Tycho Brahe var hans farbror.

Han ejede ni godser og kaldtes "den lille kongen på Fyn". Han byggede "Horneporten" i 1637, hvor hans og fruens monogrammer endnu findes. I svenskekrigen i 1658 blev Fyn ødelagt, og Jørgen taget til fange. Han søgte forgæves at hindre enevælden, men døde samtidig med dennes indførelse i 1660.

Jørgen Brahe (1585-1661) og
hustru Anne Gyldenstjerne (1596-1677)

Enken Anne Gyldenstierne blev siddende på Hvedholm til sin død i 1677.

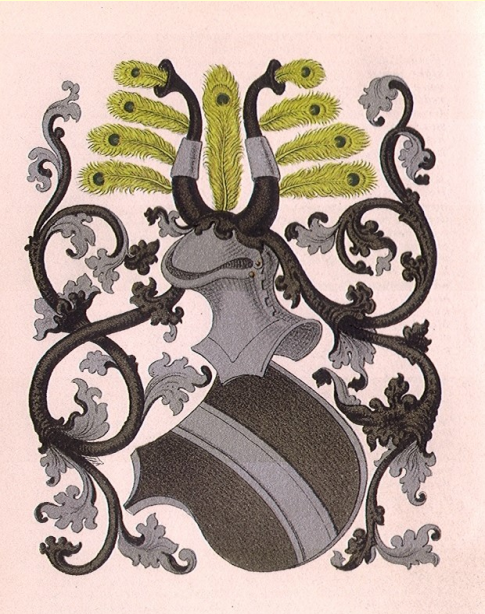

Brahe

Tycho Brahe

I 1572 gik **Tycho Brahe** en aften tværs over gårdspladsen på sit gods Knudstrup i Skåne, og opdagede en ny stjerne – Stella Nova. Det førte ham som den første til erkendelsen af, at himmelhvælvet ikke var skabt på en gang, men under stadig forandring. Opdagelsen satte ham i gang med at udvikle måleinstrumenter til beregning af planetbaner, der siden blev udviklet på Uranienborg på øen Hveen, som han fik i len af kong Chr. IV. Brahes observationer viste, at planeterne ikke bevægede sig i cirkulære baner om solen, men i elliptiske baner. Brahe blev den første, der opstillede han teser, for derefter at eftervise dem med målinger, og blev derved fader til den empiriske videnskab. Newtons tyngdelove bygger på Brahes arbejde.

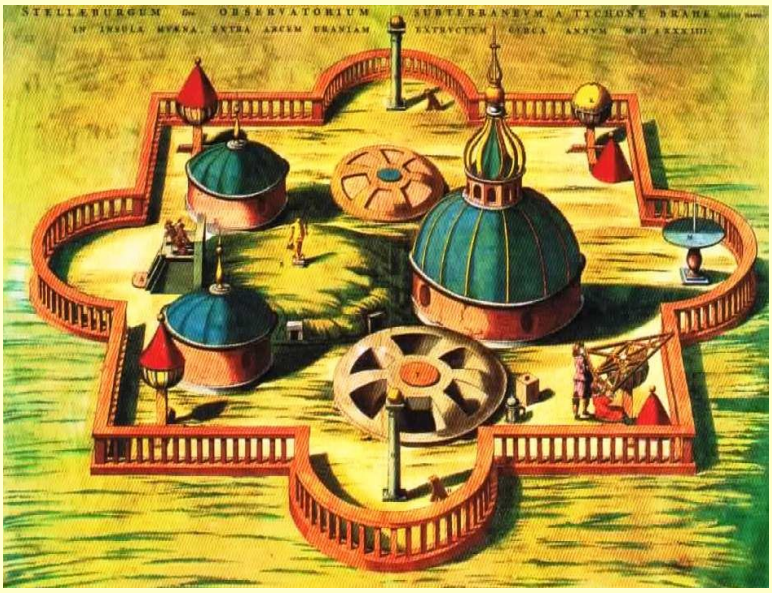

Uranienborg på Hven blev bygget af Tycho Brahe og nedrevet, da astronomen rejste til Prag. Byggematerialerne, især huggede granitkvadre, blev udskibet og sendt til nevøen Jørgen Brahe på Hvedholm, hvor de indgår i slottet, som . I Prag arbejdede Brahe med Johannes Kepler, der opstillede fysiske love ud fra Brahes observationer af planeten Mars. Arbejdet blev senere grundlaget for Newtons tyngdelove.

Jørgens søn, **Preben Brahe,** arvede Hvedholm kort før slottet brændte i 1681. Ved genopførelsen anvendtes de nedre dele af ydermuren. Ved matriklen i 1688 var Hvedholm den eneste lodsejer i Horne sogn med landsbyerne Dyreborg, Bjerne, Bøjden og Horne. Horne var med 60 gårde og 33 huse en af landets største landsbyer.

Sønnen Jørgen Brahe døde i 1716 uden børn, og enken blev erklæret fallit. I 1736 købte fætterens søn **Preben Brahe** sine medarvingers arvelod og bliver eneejer. Han var oberstløjtnant ved det fynske infanteriregiment.

Preben Brahe døde i 1786 ugift som sidste led i Brahe slægten. Preben Brahe oprettede i 1751 sammen med sin søster Susanne Hein stamhuset Hvedholm, Østrupgaard, Steensgaard og Damsbo.

Preben Brahe til Hvedholm, malet af C. G. Pilo

Susanne Hein til Østrupgaard, malet af C.G. Pilo

Hans fætter Henrik Bille Brahe til Egeskov overtog Hvedholm, og overdrog samme år stamhuset til sønnen Preben Bille Brahe, der var 16 år gammel. Han samlede kunst og en værdifuld bogsamling med over 2.000 bind. I 1798 udgjorde arealet 8.500 ha. Stamhuset blev ophøjet til lensgrevskabet Brahesminde – dog uden at opnå skattefrihed. Det skulle 100 år senere blive skæbnesvangert. Han var medlem af landets første stænderforsamling i Roskilde.

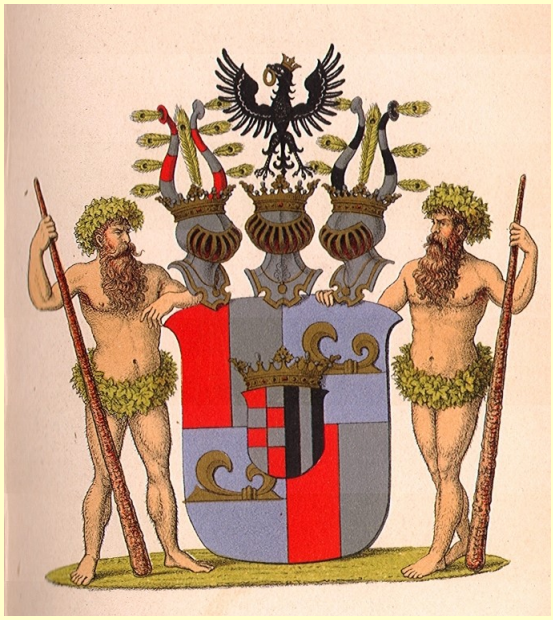

Bille Brahe

Henrik Bille Brahe, malet af Jens Juel

I 1811 udskiltes Egeskov som selvstændigt stamhus, og tilfaldt den næstældste søn Frederik med titel af baron. I 1805 købtes Svanholm til en anden søn Johan Christian. Han samlede familieportrætter, som Jens Juels henrivende portræt af grevinde Eleonora Sophie, grevens første hustru, der holder en vindrueklase op for sin lille søn. Han var mæcen for maleren C.W. Eckersberg. Han omlagde haven og opførte det nu fredede Pan tempel. Han døde i 1857. Som varigt minde, rejste bønderne en støtte med buste udført af billedhuggeren H.W. Bissen ved indkørslen til Hvedholm. På Horne kirkegård opførte han det nu fredede adelskapel.

Hans søn Henrik Bille Brahe var diplomat i Petersborg og London, charge d'affaires i Haag og gesandt i Wien. I 1851 søgte han som kongelig kommissær i Flensborg at modvirke den tåbelige plan om Slesvigs indlemmelse i Danmark. Fiaskoen førte til de tyske krige med tragisk udfald for Danmark.

Han fjernede kanonbefæstningen af Hvedholm for ikke at risikere at slottet skulle blive et militært mål, hvis tyskerne invaderede Fyn. Kanonerne på Dybbøl skanse kunne høres i Horne. Under 1864-krigen stillede han slottet til rådighed for sårede soldater, der blev sejlet over fra Als. På kirkegården findes en mindesmærke og en fællesgrav for soldater, der døde på Hvedholm.

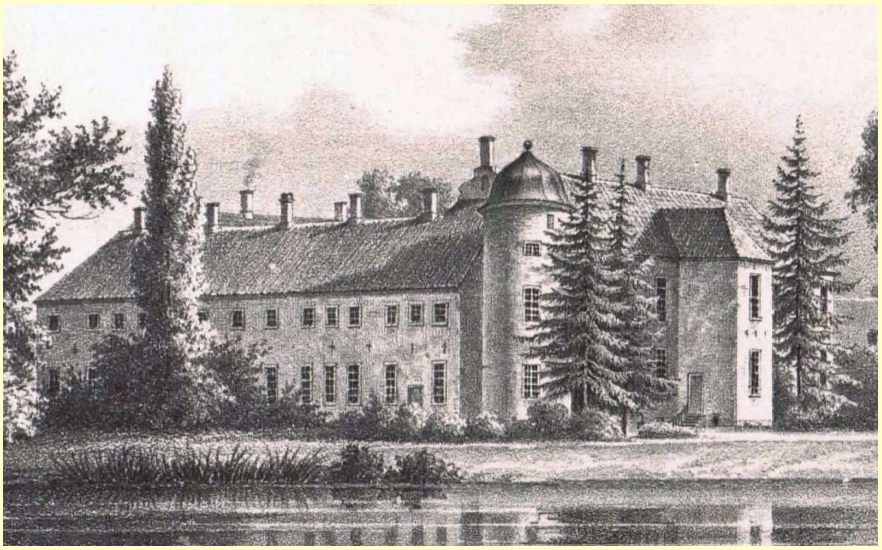

Tegning år 1830 set fra sydøst med den i 1880 nedrevne syd fløj. Tårnet mellem fløjene er der nuværende forhøjede tårn, der efter 1880 fungerede som vandtårn og generator rum. Tårnet til højre blev nedrevet.

Grevskabet gik i arv til sønnen Preben Charles Bille Brahe Selby. Fra moderen fik han ud over navnet en formue fra den engelske adelsslægt Selby. Han solgte fæstegårdene til bønderne, og opnåede en fideikommiskapital på 6 millioner kr., hvilket gjorde ham til en af sin tids rigeste mænd.
Tilbage var 480 tdr. hartkorn eller 2.235 tdl. ager og eng, og 1.480 tdl. Skov, i alt 2.048 ha.
Slottet blev ombygget i 1878-1882, under ledelse af arkitekt Johan Schrøder. Vestfløjen blev gjort dobbelt bred. I portfløjen lå grevens arbejdsværelse og den smukke hall, der sammen med spejlsalen stammer fra 1600-tallet. Sydfløjen blev nedrevet, og gårdspladsen åbnet mod søen. Tårnet blev gjort højere og forsynet med spir, hvorfra der er udsigt over Fåborg og Øhavet. I stuerne hang Jens Juels portræt af Struensee og Caroline Mathilde. I østfløjen var der gæsteværelser.

Grevskabet gik i arv til sønnen Preben Charles Bille Brahe Selby.

Postkort år 1912

Eventyrdigteren H.C. Andersen omtaler flere besøg hos grevefamilien i
sine dagbøger. Parkens store platantræer kaldes H.C. Andersens Plataner. Når man besøger den smukke herregårdshave og den sydfynske natur, er det let at forestille sig digteren sidde og skrive eventyr i træernes skygge.
Grevskabet gik i 1918 i arv til sønnen grev Hendrik Bille Brahe Selby. Efter lensafløsningsloven i 1919, opløstes grevskabet. Selv om ejendommen havde været i familiens eje siden 1400-tallet og aldrig var udlagt til "len" – lån, eller begunstiget med skattefrihed, konfiskerede staten 40 % af ejerens formue. Jord, bygninger og hele bohavet, herunder familieportrætter, blev takseret. Slottet blev ansat til 650.000 kr., hvorefter ejeren blev pålagt at betale 260.000 kr. i skat. For at skaffe pengene, måtte ejeren sælge slottet. I 1928 var staten eneste køber, og ville kun betale 175.000 kr. Konsekvensen var katastrofal for ejeren, der på få år blev reduceret fra en af landets rigeste til at være forgældet. I 1938 måtte godset sælges. Et ubrudt familieejerskab i 500 år med fornemme repræsentanter for fremskridt og udvikling, blev tilintetgjort af en ugennemtænkt lovgivning.

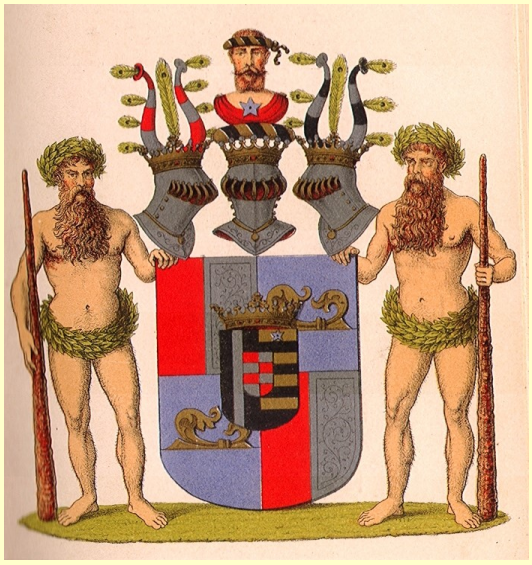

Bille Brahe Selby

Slot og park blev indrettet til sindssygehospitalet med plads til 124 patienter, overvejende kvinder. Der sov op til 8 patienter i hver sal.
I 1993 besluttede amtet at nedlægge institutionen. Bygningen blev fredet, og udbudt til salg, men ingen ville købe det. Slottet stod tomt i to år inden Ann og Gorm Lokdam købte i 1996 og indrettede slotshotel.

Slottet blev bygget til glæde og fornøjelse. Her kan dækkes op til 300 kuverter i stuer en suite og redes op i 195 senge. Med sine 5.000 kvadratmeter, er Hvedholm et af landets store privatopførte slotte.
Gæsterne kan glæde sin over et storslået bygningsværk, der er indrettet til storhusholdning. Køkken, fadebur og vinkælder anvendes med deres oprindelige formål. Personalet er også omtrent det samme, blot er vor tids adelige familie udskiftet med gæster, der for en stund kan nyde forkælelse som grever og baroner.

Foto år 2005

Ejerrække Hvedholm
1200-1425 Kongen
1425-1432 Laurens Jensen Panter
1432-1475 Mette Pedersdatter Present gift (1) Panter (2) Hardenberg
1475-1490 Eiler Hardenberg
1490-1520 Joachim Eilersen Hardenberg
1520 Mette Tinhuus gift Hardenberg
1520-1530 Erik Joachimsen Hardenberg
1530-1542 Jacob Eriksen Hardenberg
1542-1557 Sophie Lykke gift Hardenberg
1557 Edel Hardenberg gift Bille
1557-1561 Frants Bille
1561-1581 Edel Hardenberg gift Bille
1581-1590 Erik Frantsen Bille
1590-1608 Ingeborg Bille gift Brahe
1608-1611 Tønne Brahe
1611 Steen Brahe til Knudstrup
1611-1670 Jørgen Steensen Brahe
1670-1677 Anne Gyldenstierne gift Brahe
1677-1685 Preben Jørgensen Brahe
1685-1735 Karen Prebensdatter Brahe / Birgitte Prebensdatter Brahe
1735-1736 Karen Prebensdatter Brahe
1736-1738 Susanne Henriksdatter Brahe gift Hein
1738-1751 Frederik Jensen Heden Hein
1751-1760 Susanne Henriksdatter Brahe gift Hein
1760-1786 Preben Brahe
1786-1787 Axel Frederik Bille-Brahe
1787-1789 Henrik Bille-Brahe
1789-1857 Preben Bille-Brahe , Lensgreve besidder Brahesminde, Egeskov og Svanholm
1857-1875 Henrik Bille-Brahe
1875-1918 Preben Charles Bille-Brahe-Selby
1918-1928 Henrik Bille-Brahe-Selby
1928-1996 Staten fra 1976 Fyns amt
1996- Gorm Lokdam og Ann Vibeke Lokdam

Uforklarlige fænomener på Hvedholm

Mange slotte har uforklarlige fænomener. Hvedholm er ingen undtagelse. Nogle kan føle lidt uhygge, men ret beset er det blot husets ånder, der kikker os over skulderen og ser til, at alt er, som det skal være. Ingen forulempes af ånderne, der tvært i mod værner om slot og beboere, så de kan sove trykt.

Hvad nogen anser for overtro, er for hvem, der selv har oplevelser, virkelighed. Om det er dejavue, metafysisk eller noget, der endnu ikke er udforsket, så opleves det igen og igen af gæster, der oplever de samme fænomener gentage sig.
Nogen søger at knytte Hvedholms 700 års historie til fænomener, som da Erik Bille dræbte sin fætter Jørgen Rud med korde og måtte betale blodspenge. Eller den onde lenskvinde Sophie Lykke, der plagede bønderne så voldsomt, at kongen måtte gribe ind. Under hekseforfølgelserne, der fortsatte op i det 17. århundrede, blev helt almindelige kvinder tortureret, brændt eller druknet, hvortil kom tillægsstraffen, at ligene ikke måtte begraves på kirkegården. Hvedholm har sin egen heks – en pige af familien, der ligger begravet i gulvet under portfløjen. Under krigen i 1864 mod Tyskland fungerede slottet som hospital for sårede soldater fra Dybbøl. Mange sårede soldater kæmpede forgæves for livet med amputerede lemmer og hviler under heltemonumentet på Horne Kirkegård.

I gamle dage før, der blev indlagt elektricitet, blev slottet oplyst af stearinlys. Der var en særlig stemning når lensgreven, der boede på nabogården Steensgård, holdt jagtmiddag i Riddersalen. Grevinden så engang en arm med grønt ridder pufærme række ind mellem gæsterne og skænke vin. Efter middagen bad hun gæsterne skrive ned, hvad de havde set. Flere havde set det samme. Problemet var blot, at bygningen stod tom, og at der ingen tjenere var på slottet.
I personalestuen sad personalet en sen aften omkring bordet, da en hånd rakte ind over bordet og arrangerede blomsterne i vasen. Ikke uden grund anses Hvedholms blomsterdekorationer for at være eventyrligt smukke.

Gæster får af og til fornemmelsen af ikke at være alene, uden at kunne se andre, eller der høres stemmer fra nabostuen, men går man derind, er den tom. Det kan måske forklares med ekko eller lydbølger, der gentager sig. Man kan opleve en mand gå ved skellet uden at sige noget, som om han befinder sig i en anden verden.

Gæstebogen berettet om oplevelser både om mad og drikke, men også om den særlige stemning, der hviler over slottet, hvor tiden står stille og fortid møder nutid.

Maleri efter ombygningen i 1880 set fra det fredede Pan templet i parkens østlige ende.

Copyright Royal Classic © 2013